

Сутність адміністративного примусу є невід'ємною складовою системи методів публічного управління, що належить до найжорсткіших засобів впливу. Саме тому посадові особи органів управління застосовують примус, як правило, у поєднанні з іншими управлінськими прийомами. Авторитарність цього методу незаперечна, проте на сьогодні немає жодної держави, яка б не використовувала його як найнеобхідніший засіб управління [14, с. 209].

Висновки. Примус є, безумовно, авторитарним

явищем, але водночас необхідним методом для охорони правопорядку, власності, прав та інтересів громадян і організацій, створення нормальних умов для діяльності апарату публічної влади. Отже, адміністративний примус є обов'язковим, об'єктивно обумовленим методом, способом здійснення державної виконавчої діяльності, фактором забезпечення громадського порядку, громадської безпеки, правопорядку в державі, недооцінювати роль якого в сучасних умовах не можна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Коломовець Т. О. Адміністративний примус в Україні у контексті європейських інтеграційних процесів: доктринальний та законодавчий аспекти / Т. О. Коломовець // Науковий вісник Юридичної академії МВС. – 2005. – № 4. – С. 222–227.
2. Троянський О. А. Місце та роль адміністративно-запобіжних заходів у системі заходів адміністративного примусу / О. А. Троянський // Південноукраїнський правничий часопис. – 2007. – № 3. – С. 181–184.
3. Гладун З. С. Адміністративне право України : навч. посібник / З. С. Гладун. – Тернопіль : Карт-бланш, 2004. – 579 с.
4. Административное право Украины : учебник / под общ. ред. С. В. Кивалова. – Х. : Одиссей, 2004. – 880 с.
5. Забарний Г. Г. Адміністративне право України : навч. посібник / Г. Г. Забарний, Р. А. Калюжний, В. К. Шкарупа. – К. : Вид. Паливода А.В., 2003. – 212 с.
6. Коліушко І. Б., Банчук О. Поняття адміністративного примусу потребує ґрунтовного переосмислення / І. Б. Коліушко, О. Банчук // Право України. – 2010. – № 4. – С. 307–313.
7. Кулешов О. О. Діяльність адміністративної служби міліції по припиненню правопорушень (організаційно-правовий аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О. О. Кулешов. – Ірпінь, 2005. – 22 с.
8. Кивалов С. В., Біла Л. Р. Адміністративне право України : навчально-методичний посібник. – Вид. друге, перероб. і доп. – Одеса : Юридична література, 2002. – 312 с.
9. Адміністративна діяльність міліції / За заг. ред. О. М. Бандурки : підручник. – Х. : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. – 448 с.
10. Гнатюк С. С. Процесуальний порядок застосування заходів адміністративного примусу: постановка проблеми / С. С. Гнатюк // Вісник ЛьвівДУВС. – 2011. – № 1(2). – С. 3-9.
11. Комзюк А. Т. Адміністративний примус в правоохоронній діяльності в міліції України. АВ спеціальність 12.00.07 на здобуття доктор наук, Харків. – 2002. – 35 с.
12. Адміністративне право : навч. пос. / О. І. Остапенко, З. Р. Кисіль, М. В. Ковалів, Р. В. Кисіль. – К. : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 536 с.
13. Коломовець Т. О. Адміністративний примус як метод реалізації виконавчої влади в Україні в контексті здійснення адміністративної реформи / Т. О. Коломовець // Актуальні проблеми державотворення в умовах адміністративної реформи : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 11-12 квітня 2003 р.). – 2003. – С. 102–106.
14. Грянка Г. В. Адміністративний примус у публічному адмініструванні / Г. В. Грянка // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2011. – № 6. – С. 206–214.

УДК 342.951: 347.44 (477)

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ВПЛИВУ ПРИ НЕВИКОНАННІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ДОГОВОРУ CONCERNING THE ISSUE OF TAKING MEASURES OF ADMINISTRATIVE PRESSURE IN CASE OF NON-EXECUTION OF ADMINISTRATIVE AGREEMENT

Завальна Ж.В.,

кандидат юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри юридичних дисциплін

Сумської філії

Харківського національного університету внутрішніх справ

У даній статті розглядається можливість встановлення в законодавчому порядку забезпечувальних правових та організаційних мір, направлених на забезпечення виконання адміністративного договору. Пропонується замість відповідальності за невиконання адміністративного договору встановити заходи реагування у вигляді заходів адміністративного впливу. Такий підхід відповідає загальним підходам до здійснення управлінської діяльності, яка має засновуватися на началах прозорості, ефективності та відповідальності.

Ключові слова: адміністративний договір, заходи адміністративного впливу, відповідальність, забезпечення виконання договору.

В статье рассматривается возможность закрепления на законодательном уровне обеспечительных правовых и организационных мер направленных на обеспечение исполнения административного договора. Предлагается вместо ответственности за неисполнение административного договора установить меры реагирования в виде мер административного воздействия. Такой подход соответствует общим основам осуществления управленческой деятельности, которая должна строиться на началах прозрачности, эффективности и ответственности.

Ключевые слова: административный договор, ответственность, меры административного воздействия, обеспечение исполнения договора.

This article presents investigation of possibility of setting in legislative order of interim legal and organizational measures, directed at provision of performance of administrative agreement. It is offered to set response measures in form of measures of administrative influence instead of responsibility for non-execution of administrative agreement. Such approach corresponds to general approaches to execution of management activity, which must be based on principles of transparency, effectiveness and responsibility.

Key words: administrative agreement, measures of administrative influence, responsibility, provision of agreement performance.

Проблемою для усіх видів договорів є його виконання, оскільки від цього залежить досягнення мети, яку ставлять перед собою сторони. Відповідно до Цивільного кодексу України, для цивільно-правових договорів правові наслідки порушення договору встановлюється в законі в чи в договорі у вигляді припинення зобов'язання в наслідок односторонньої відмови від зобов'язання, якщо це встановлено договором або законом, або розірвання договору; зміна умов зобов'язання; сплата неустойки; відшкодування збитків та моральної шкоди. Іншими словами, сторона договору, яка вважає свої права порушеними, може вимагати, у тому числі в судовому порядку, застосування до порушника перерахованих наслідків. У такому разі правові наслідки набувають ознак способів захисту прав та інтересів. При цьому важливо правильно визначити правову природу правових наслідків порушення договору, враховуючи їх неоднорідність та встановлення законодавством різних підстав їх застосування [1, с. 192-193].

Однак, якщо наслідки порушення цивільно-правового договору, засоби охорони та захисту та підстави застосування у цивільно-правовому регулюванні визначені, то щодо адміністративного договору законодавець закріплює в КАС України тільки одне положення щодо можливості судового захисту з приводу укладення та виконання адміністративного договору. Про наслідки порушення умов адміністративного договору, визначення такого порушення, підстави для застосування наслідків в адміністративному законодавстві мова не йдеться.

При вирішенні цієї проблеми та наданні пропозицій необхідно враховувати, що для сторін адміністративного договору першочерговим мають бути міри та заходи, які спонукають досягненню мети договору чи направлені на відвернення чи зменшення негативних наслідків для прав та інтересів як окремих осіб, так і суспільства в цілому. Визначення можливих мір запобігання та заходів реагування при невиконання адміністративного договору є особливо актуальним для адміністративних відносин, оскільки виконанням адміністративного договору досягається суспільно-корисні результати.

Проблемами поняття, ознак, сутності, правової природи, предмета адміністративного договору займалися у різні часи радянські, вітчизняні та російські вчені А. А. Абдурахманов, Г. В. Атаманчук, К. К. Афанасієв, Д. М. Бахрах, Ю. П. Битяк, А. С. Васильєв, А. В. Дьомін, А. П. Коренев, Ю. М. Козлов, А. І. Лістратов, В. К. Колпаков, О. В. Константи́н, О. С. Лагода, В. С. Мартем'янов, Ю. В. Мельник, В. І. Новосьолов, В. Г. Розенфельд, О. П. Рябченко, А. А. Савостін, К. Сперанска, Ю. Н. Старілов, В. С. Стефанюк, Ю. А. Тіхоміров, О. І. Харитонов, Б. Б. Хангельдієв, В. А. Юсупов. Але, на жаль, питання правових наслідків невиконання адміністративного договору залишається відкритим.

Враховуючи вищезазначене, **метою** даної статті є обґрунтування можливості встановлення адміністра-

тивних заходів впливу за порушення адміністративного договору. Відповідно, **завданням** – дослідження доктринальних положень щодо питання умов застосування заходів адміністративного впливу в адміністративному праві.

Розгляд даного питання можливий у двох аспектах: наслідки не застосування повноваження на адміністративний договір та наслідки порушення укладеного адміністративного договору. Існують дві протилежні думки на це питання. Перша: можливість використання договору для регулювання адміністративних відносин знаходиться в межах правової незабороненості, тому пряма вказівка в компетенції на параметри його реалізації не вимагається. Використовувати чи не використовувати договірне регулювання, залежить від оперативної ситуації оформлювати договором чи іншою договірною формою відноситься на розсуд органу із владними повноваженнями [2, с. 65]. Більшість науковців притримується другої позиції, відповідно до якої, законодавче закріплення повноваження на договір необхідне [3, с. 289-290; 4, с. 23]. У даному випадку можливе таке припущення, що повноваження на договір залежно від завдань, функцій, сфери органу із владними повноваженнями може бути введено у компетенцію і бути обов'язковим до виконання або віддаватися на розсуд. І в першому, і в другому випадку є свої переваги. При введенні повноваження на використання адміністративного договору тим самим досягається відповідність діяльності принципу законності. При наданні даному повноваженню дискреційного характеру можна чекати ефективності при вирішенні нестандартних задач, які вимагають певної відповідальності та вмінь. Причому в останньому випадку це може виражатися в словесних формулах «укладає договір», «може врегульовувати на договірних началах» або замовчуватись при відсутності прямої заборони до врегулювання таких відносин договірними формами. Наголошуємо на тому, що ми пропонуємо до розгляду наслідки саме невиконання укладеного адміністративного договору.

За загальним правилом, в адміністративному праві при невиконанні вимог правових норм до осіб-порушників застосовуються заходи впливу із метою спонукати, змусити їх до виконання. Такі заходи впливу є державним примусом, який може застосовуватися у двох формах – судовій та адміністративній (позасудовій). Наслідком невиконання договору – порушення норм встановлених законодавством чи договором так само є державний примус. В адміністративній доктринальній літературі вищевказані питання не розроблені, тому окремими вченими надаються пропозиції щодо необхідності розробки відповідальності за невиконання адміністративного договору із можливістю застосування цивільно-правового законодавства до регулювання адміністративного договору в цілому. Але виникає питання, чи сприятиме накладення відповідальності досягненню мети, поставленої в адміністративному

договорі? Чи «працюватимуть» заходи примусу? Для відповіді на ці питання потрібно: по-перше, з'ясувати сьогоденню ситуацію в регулюванні цих відносин; по-друге, враховуючи особливості мети та предмету адміністративного договору, запропонувати модель, яка б сприяла досягненню запланованого сторонами результату вказаному в адміністративному договорі.

В адміністративному праві при здійсненні порушень до порушника застосовуються адміністративні заходи впливу під якими прийнято розуміти застосування відповідними суб'єктами до осіб, які не перебувають в їх підпорядкуванні, незалежно від волі останніх, передбачених адміністративно-правовими нормами заходів впливу морального, майнового, особистісного (фізичного) та іншого характеру з метою охорони відповідних суспільних відносин шляхом попередження і припинення правопорушень, а також покарання за їх вчинення [5, с. 414]. Окремі автори характеризуючи методи адміністративно-правового примусу відносять можливі (гіпотетичні) наслідки невиконання до заходів адміністративно-правового відновлення. При цьому уточнюючи, що адміністративно-правовий вплив не пов'язаний з майновими компенсаціями, оскільки стягнення збитків є цивільно-правовою мірою відповідальності, бо здійснюється в інтересах конкретної особи. Натомість заходи адміністративно-правового відновлення покликані відновити адміністративно-правові режими [2, с. 184].

Проаналізувавши суб'єктний склад притягнення до відповідальності, а найголовніше виконання заходів відповідальності, стає зрозумілим, що органом, до якого сторони договору можуть звернутися, є тільки суд, оскільки сторони знаходяться в юридично рівному становищі і звернення до вищестоящего органу не буде логічним. Але навіть при позитивному рішенні суду виконати його не є можливим за причини, що предметом адміністративного договору є управлінські дії (діяльність), яка постійно здійснюється і від слідкувати процес її виконання практично неможливо. У такому разі стоїть питання не тільки про притягнення до відповідальності, а про застосування заходів впливу адміністративного характеру. Нас цікавлять перш за все міри організаційного та правового характеру. У зв'язку із цим під забезпечувальними мірами слід мати на увазі встановлення обов'язків, заборон, а також інших юридичних засобів, що гарантують здійснення прав.

Забезпечувальні міри притаманні праву в цілому, а не тільки цивільному. В рамках окремих галузей права використовуються так звані загальноправові забезпечувальні міри, зміст яких обумовлений специфікою предмету та методі правового регулювання, принципам даної галузі. Використання тією чи іншою галуззю загальноправових забезпечувальних мір тягне ту чи іншу модифікацію змісту відповідних мір, що також обумовлюється специфікою правового режиму регулювання суспільних відносин. Забезпечувальні міри знаходять своє закріплення в законодавстві різного галузевого напрямку.

Серед забезпечувальних мір необхідно виділити заходи адміністративного впливу, що можуть використовуватися для виконання адміністративного договору можуть бути: видання адміністративного акту; здійснення заходів контролю та нагляду; створення робочих груп, комісій. Тобто забезпечення виконання

адміністративного договору можливо здійснювати правовими та організаційними засобами. Правовими є видання спільних, забезпечувальних актів, а організаційними – проведення контрольних перевірок взаємних та контрольних органів, здійснення наглядових заходів, проведення спільних засідань робочих груп, комісій для прозорості ходу виконання адміністративного договору.

Застосування зазначених мір для забезпечення виконання адміністративного договору дає можливість скористатися вже наявним механізмом притягнення до відповідальності, адже мова йтиме вже не про порушення адміністративного договору, а про невиконання адміністративного акту чи повноважень.

Можемо передбачити таку ситуацію, в якій навіть за наявності забезпечувальних мір адміністративний договір може не виконуватися. Притягнення до адміністративної відповідальності у даному випадку неможливо (оскільки невиконання договору не підпадає за ознаками під поняття адміністративного порушення) і неефективно (наявні санкції не дають досягнення результату за договором і задоволення суспільних інтересів). На нашу думку, необхідно говорити не про відповідальність, а про певні реакції, які б давали можливість вийти із стану порушення адміністративного договору і досягти бажаного результату іншими засобами та методами.

При невиконанні адміністративного договору ми розглядаємо можливість існування реакції. Реакцією на невиконання адміністративного договору можуть бути прийняття рішення про застосування заходів адміністративного впливу:

1. Розірвання адміністративного договору, в тому числі одностороннє у випадках і порядку, передбаченому в законі.
2. Вимога публічного звітування при невиконанні адміністративного договору.
3. Призупинення (при фінансуванні частинами) або блокування бюджетного фінансування (одноразовому фінансуванні) передбаченого на реалізацію адміністративного договору.

Розірвання договору – це припинення прав та обов'язків сторін врегульованих в договірній формі. При цьому необхідно враховувати, що разом із адміністративним договором припиняє дію забезпечувальний адміністративний акт. Розірвання здійснюється за загальним правилом за згодою всіх сторін договору. Але в законодавстві можуть бути передбачені випадки одностороннього розірвання без згоди іншої сторони. Розірвання договору має відбуватися у виключних випадках, коли неможливо іншим способом досягти результату чи захистити інтереси держави, суспільства. Це повністю відповідає європейським принципам адміністративного права належної адміністрації, серед яких – принципи законності та пропорційності [6; 7].

Виставлення вимоги публічного звітування при невиконанні адміністративного договору цілком відповідає таким принципам здійснення управлінської діяльності, як прозорості, інформативності та відповідальності.

Призупинення (при фінансуванні частинами) або блокування бюджетного фінансування (одноразовому фінансуванні), передбаченого на реалізацію адміністративного договору, дасть можливість припинити ді-

яльність, які не відповідає положення закону та/або адміністративного договору. Як правило, всі зловживання в управлінській сфері, так само і у вигляді невиконання адміністративного договору, дуже тісно пов'язані з питаннями фінансування. І саме цей захід впливу стане можливістю раціонального та відповідального освоєння бюджетних коштів.

Таким чином, можна припустити можливість встановлення у законодавчому порядку забезпечувальних правових чи організаційних мір направлених на вико-

нання адміністративного договору. Відповідальність у звичному сенсі при невиконанні адміністративного договору застосовуватися не може з огляду на передбачувану неефективність результатів такого застосування. Замість відповідальності за невиконання адміністративного договору можуть бути встановлені заходи реагування у вигляді заходів адміністративного впливу. Отримані висновки можуть бути покладені в основу подальших досліджень у даному напрямку, а також бути використані для вдосконалення чинного законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бервено С. М. Проблеми договірної права України [Текст] : монографія / С. М. Бервено. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 392 с.
2. Осинцев Д. В. Методы административно-правового воздействия [Текст] : монографія / Д. В. Осинцев. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2005. – 278 с.
3. Бахрах Д. Н. Административное право России : учебник / Д. Н. Бахрах. – 3-е изд., исправ. и доп. – М. : Эксмо, 2007. – 640 с.
4. Приймаченко Д. В. Використання адміністративних договорів у діяльності митних органів [Текст] / Д. В. Приймаченко // Право України. – 2006. – № 6. – С. 22–26.
5. Академічний курс [Текст] : підручник : у 2 т. : Том 1. Загальна частина / Ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова) та ін. – К. : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007. – 592 с.
6. Administration and You. Principles of Administrative Law Concerning the Relations Between Administrative Authorities and Private Persons. A Handbook. Council of Europe, Directorate of Legal Affairs, Strasbourg, 1996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.coe.int.
7. Пухтецька А. А. Європейські принципи адміністративного права [Текст] / А. А. Пухтецька // Українське право. – 2006. – № 1 (19). – С. 309–319.

УДК 342. 922:347.132.144:006](477)

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ В УКРАЇНІ ADMINISTRATIVE AND LEGAL PRINCIPLES FOR STANDARDIZATION IN UKRAINE

Зільник Н.М.,

*асистент кафедри цивільного права та процесу
Навчально-наукового інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»*

Стаття присвячена висвітленню питань, пов'язаних з адміністративно-правовими засадами стандартизації в Україні. Змістовно проаналізовано погляди науковців щодо поняття стандартизації, а також запропоновано авторське бачення цього поняття. Розглянуто проблему співвідношення понять «стандартизація» та «стандарт». На підставі аналізу відповідних нормативно-правових актів щодо адміністративно-правового регулювання стандартизації визначено її мету та завдання. Акцентовується увага на правовому забезпеченні стандартизації в Україні, зокрема визначено сутність, завдання та структуру законодавства в галузі стандартизації.

Ключові слова: стандартизація, стандарт, якість продукції, правове забезпечення, законодавство в галузі стандартизації.

Статья посвящена освещению вопросов, связанных с административно-правовыми основами стандартизации в Украине. Содержательно проанализированы взгляды ученых относительно понятия стандартизации, а также предложено авторское видение этого понятия. Рассмотрена проблема соотношения понятий «стандартизация» и «стандарт». На основании анализа соответствующих нормативно-правовых актов об административно-правовом регулировании стандартизации определены ее цели и задачи. Акцентируется внимание на правовом обеспечении стандартизации в Украине, в частности определена сущность, задачи и структура законодательства в области стандартизации.

Ключевые слова: стандартизация, стандарт, качество правовое обеспечение, законодательство в области стандартизации.

The article is devoted to coverage of issues related to the administrative and legal principles of standardization in Ukraine. The views of scientists on the concept of standardization meaningfully have been analyzed and the author's vision of the concept has been proposed. The problem of ratio between the concepts «standardization» and «standard» has been considered. Based on the analysis of relevant regulations on administrative and legal regulation of standardization its goals and objectives have been defined. Focuses on the legal provision of standardization in Ukraine, in particular, the nature, objectives and structure of the legislation in the field of standardization have been determined.

Key words: standardization, standard, quality, legal provision of, legislation in the field of standardization.

Постановка проблеми. Побудова в Україні правової держави та розвинутого громадянського суспільства вимагає вирішення завдань забезпечення економічного суверенітету України та інтеграції вітчизняної економіки у світове господарство. У свою чергу, розширення

міжнародної торгівлі передбачає підвищення якості та конкурентоспроможності продукції. Невід'ємною умовою всіх цих процесів є впровадження в національне законодавство у сфері якості продукції вимог міжнародних стандартів.